

társadalmi dráma, thriller, horror, rasszizmus, romák elleni sorozatgyilkosság

Csak a szél

műfaj: filmdráma

hossz: 86'

év: 2011

Rendező: Fliegauf Benedek

Szereplők: Toldi Katalin, Lendvai Gyöngyi, Sárkány Lajos, Toldi György, Egyed Attila, Vasvári Emese, Végh Zsolt, Törőcsik Franciska, Kaszás Gergő, Cziffer László, Réthelyi András

Operatőr: Lovasi Zoltán

Forgatókönyvíró: Fliegauf Benedek

Producer: Mécs Mónika, Muhi András

Gyártó: Inforg - M&M Film Kft., The Post Republic, Paprika Films

„Mindig is izgatott, hogy jó lenne valamilyen módon reflektálni a társadalmi kérdésekre. Az eset felkavart, ahogy gondolom minden jó érzésű embert, és úgy éreztem, hogy tennem kell valamit. Mivel rendező vagyok, elég egyértelmű volt, hogyan szólaljak meg.” Fliegauf Bence a cigányok elleni 2008-2009-es sorozatgyilkosságból kiindulva készítette el filmjét. (A rasszista indítékból elkövetett tíz támadásnak hat halálos áldozata és öt sebesültje volt, az elkövetőket elfogták és elítélték.) Bár a kezdő felirat ismerteti a konkrét eseményeket, és maga a rendező is arról beszélt, hogy filmjét az áldozatok emlékének ajánlja, szándéka szerint azonban a történetet el akarta távolítani a konkrét eseményektől. Valóban, a film egy fiktív magyarországi helyszínre kalauzolja nézőit, ahol a történet szerint ismeretlen gyilkosok tartják rettegésben a cigány közösséget. Az elkövetők a film során nem kapnak arcot, csak fekete terepjárójukat látjuk mozogni, illetve sötét alakjukat egy éjszakai támadáskor. Ez az arctalanság az ismeretlen és kísérteties veszélyre épülő horror műfajával rokonítja a filmet. Fliegauf életművében a *Csak a szél* társadalmi dráma jellegéből fakadóan páratlan darab, bizonyos szempontból mégis hasonlít a rendező előző filmjeihez. A központi szerepet játszó család, illetve a roma közösség, amelybe tartoznak, az előző filmek hőseihez hasonlóan egy saját zárt világban élnek. A különbség az előző filmek bezáruló alakjaihoz képest a *Csak a szél* esetében az, hogy az itteni klausztofóbiás világnak az oka a többségi társadalom kirekesztő működése és a mindennapi (illetve a gyilkosságokat tekintve nem mindennapi) rasszizmus.

Bár a film a kritikai fogadtatás tükrében egyértelműen sikeresnek mondható, nem beszélve a Berlieni Nemzetközi Filmfesztivál Ezüst Medve díjáról, ám éles vitákat is generált. Az első a film berlini sajtótájékoztatóján robbant ki, amit a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium arra használt fel, hogy a közönséget informálja a magyar kormány a sorozatgyilkosság ügyében tett lépéseiről. A másik már inkább szakmai vita volt, ennek során szociológusok kérték számon a filmen a roma közösség hiteles ábrázolásának hiányát, illetve védték meg a filmet a másik oldalról. A filmes szakma véleményét az alábbi kritika tükrözi: „Végig feszültségben tart Fliegauf Benedek legújabb, a Berlinálé versenyében bemutatott felkavaró, erős filmje a cigánygyilkosságokról. Apró hibái ellenére ritkán látni vásznon ilyen átélhetően, ugyanakkor árnyaltan, filmszerűen megrajzolt társadalmi és szociális kérdéseket.” (Gyenge Zsolt) Fliegauf Bencéhez hasonlóan mások is vállalkoztak arra, hogy a maguk művészi eszközeivel feldolgozzák a cigányok ellen elkövetett sorozatgyilkosságot. Ebben a kontextusban fontos megemlíteni az *Ítélet Magyarországon* című dokumentumfilmet (rendező Hajdú Eszter), és a PanoDráma nevű színházi társulat *Szóról szóra* című darabját (rendező Lengyel Anna). (M.A.)

A filmhez tartozó linkek:

<https://port.hu/adatlap/film/tv/csak-a-szel-csak-a-szel/movie-127917>

<https://www.imdb.com/title/tt2180335/>

Szakirodalom:

IMDb-kritikagyűjtemény:

https://www.imdb.com/title/tt2180335/externalreviews?ref =tt_ov_rt

Berkovits Balázs és Jónás Marianna (2013): Azért nem csak a szél... - Flieg auf Bence filmjéről. Beszélő. 2013. április 15. URL: <http://beszelo.c3.hu/onlinecikk/azert-nem-csak-a-szel-%E2%80%93-flieg-auf-bence-filmjerol>

Bori Erzsébet (2012): Emberekről – Flieg auf Bence: Csak a szél. Magyar Narancs. 2012. április 5, <http://magyarnarancs.hu/film2/embekekrol-79502>

Bujdosó Bori: Rezzenéstelen tekintettel, *Origo*, 2007. február 1, <http://www.origo.hu/filmklub/blog/kritika/20070201rezenestelen.html>

Fainaru, Dan: Just the Wind, *Screen*, 2012. február 16, <http://www.screendaily.com/reviews/the-latest/just-the-wind/5038203.article>

Gyenge Zsolt: Valami bűzlik, *Revizor*, 2012. február 18, <http://www.revizoronline.com/hu/cikk/3873/flieg-auf-bence-csak-a-szel-62-berlinale>

Hlavaty Tamás: A vihar kapujában, *Filmtett*, 2012. április 5, <http://www.filmtett.ro/cikk/3027/flieg-auf-bence-csak-a-szel>

Iordanova, Dina: Romanies and Cinematic Representation (szerkesztői bevezető), *Framework*, 44(2) (2003)

Mintzer, Jordan: Just the Wind: Berlin Film Review, *The Hollywood Reporter*, 2012. február 16, <http://www.hollywoodreporter.com/review/just-the-wind-berlin-film-review-291884>

Palotai János: Hidegvérrel, *Filmkultúra*, 2012. április, https://filmkultura.hu/archiv/planok/cikk_reszletek.php?cikk_azon=1305

Pócsik Andrea: A romák ábrázolása kortárs magyar filmekben. Beszélő. 2003. november 10, <http://beszelo.c3.hu/03/11/10pocsik.htm>

Simon, Alissa: Review, *Variety*, 2012. február 16, <http://variety.com/2012/film/markets-festivals/just-the-wind-1117947101/>

Smith, Murray: *Engaging Characters*, Oxford University Press, 1995.

Strausz László: Producing Prejudice: The Rhetoric of Discourses in and around Current Films on Roma-Hungarian Interethnic Relations, *Romani Studies* 24(1): 1 – 24. (2014)

Vágvölgyi B. András: *Arcvonal keleten*, Konkrét Könyvek Kft., 2016.

Zolnay János: A romák művészi ábrázolásának képtelensége, *Beszélő*, 2013. április, <http://beszelo.c3.hu/blog/zolnay-janos/a-romak-%E2%80%9Emuveszi-reprezentaciojanak%E2%80%9D-keptelensege>

Díjak:

Berlini Nemzetközi Filmfesztivál (az Amnesty International díja)

Berlini Nemzetközi Filmfesztivál (Ezüs Medve, a zsűri nagydíja)

Isztanbuli Nemzetközi Filmfesztivál (FACE-díj)